

Fredagen den 17 januari

Kl. 10.00

1 § Svar på interpellation 1985/86:75 om regional börshandel i Malmö**Anf. 1 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:**

Herr talman! Per Stenmarck har frågat industriministern om vilka åtgärder han är beredd att vidta för att möjliggöra etablerandet av regional börshandel i Malmö.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Bakgrunden till Per Stenmarcks interpellation är det monopol på fondbörsverksamhet som den nuvarande börslagstiftningen tillerkänner Stockholms fondbörs. Detta monopol lagfästes den 1 januari 1980 då lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs trädde i kraft. Fondbörsutredningen som lade fram det förslag på vilket monopolstadgarandet grundas konstaterade i sitt betänkande att börsverksamhet, med hänsyn till de betydande ekonomiska värden det rör sig om, bör utövas i former som ger den enskilde kapitalplaceraren och allmänheten bästa möjliga skydd. Börsverksamhet borde därför få bedrivas endast med statlig auktorisation och under offentlig kontroll.

I fråga om de institutionella former under vilka fondbörsverksamhet bör utövas fann utredningen att sådan verksamhet i princip bör handhas av Stockholms fondbörs, som redan var etablerad och hade offentligrättslig prägel. Någon anledning att öppna möjlighet att inrätta annan fondbörs vid sidan av Stockholms fondbörs fanns inte enligt utredningen. Principen om ensamrätt för Stockholms fondbörs att idka börsverksamhet i Sverige borde därför fastslås i lag. Förslaget härom tillstyrktes eller lämnades utan erinran av så gott som alla remissinstanser. Föredraganden – dåvarande statsrådet Bohman – anslöt sig till utredningens och flertalet remissinstansers uppfattning. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Som Per Stenmarck konstaterat i sin interpellation infördes sålunda börsmonopolet i stor enighet. Frågan om börsmonopolet har därefter tagits upp i riksdagen genom en motion vid riksmötet 1984/85. Motionen bereds för närvarande av näringsutskottet.

För egen del är jag inte beredd att i dag säga att det för all framtid skulle vara omöjligt att tillåta regional börshandel utanför Stockholms fondbörs, t. ex. vid några regionala börser, med aktier i lokalt förankrade företag. Jag vill emellertid understryka att det finns risker och problem förknippade med en sådan handel, som av allt att döma kommer att avse ett begränsat utbud av

aktier, främst i mindre företag. Exempel härpå är kvalitetsgranskningen av företagen, kraven på snabb och korrekt ekonomisk information till allmänheten samt åtgärder för att så långt möjligt förhindra manipulationer av kurserna och insideraffärer.

Jag vill särskilt understryka att det är av grundläggande betydelse att börshandeln bedrivs så att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls och enskildas kapitalinsatser inte otillbörligen äventyras. På senare tid har flera åtgärder vidtagits för att ytterligare stärka förtroendet för handeln med aktier och andra värdepapper. Regeringen har sålunda tillkallat en särskild kommission, som med utgångspunkt i den s. k. Leo-affären, skall undersöka om vissa riktade nyemissioner genomförts på ett korrekt sätt, m. m. Jag vill också erinra om det arbete som genom börsstyrelsens försorg bedrivs inom det börsetiska området.

Mot denna bakgrund är jag således inte beredd att i dag vidta några åtgärder för att möjliggöra etablerandet av regional börshandel i Malmö.

Anf. 2 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Bakom interpellationen ligger en förmodligen enkel men dock filosofi. Den går ut på att vårt land förmodligen mår allra bäst om varje region får fria möjligheter att utnyttja de fördelar som man har. Jag tror att det är fullt möjligt att i stort sett peka ut varje landsända och konstatera att just där finns någonting som inte finns någon annanstans i landet och som det därför – för att uppnå ett så gott resultat som möjligt – skulle vara en fördel om vi kunde utnyttja.

En del av landet har förmodligen stora naturtillgångar. Det vore dåraktigt att inte utnyttja dem.

En annan har goda förutsättningar – via hamnar eller liknande – att exportera svenska varor till utlandet.

En tredje landsända har kanske närheten till huvudstaden, med de fördelar och förmåner som detta innebär.

I Skåne har vi den fördelen att vi ligger nära kontinenten – allra närmast för att vara riktigt exakt. Vill man vara riktigt noggrann så kan man t. o. m. säga att Skåne ligger precis mitt i Europa. Detta är också en fördel som måste utnyttjas, och som givetvis också utnyttjas av stora delar av näringslivet redan i dag. Men för att den här fördelen skall kunna utnyttjas på det bästa möjliga sättet så tror jag också att det är viktigt att vi som är politiker och beslutsfattare inte lägger krokben eller sätter hinder i vägen för den producerande delen av vårt samhälle.

Det som jag nu har sagt kan förmodligen de allra flesta vara överens om – åtminstone verbalt. Vi är, som det så ofta heter, överens om målen. Men vi är kanske inte överens om medlen, hur dessa mål skall kunna uppnås.

Den möjlighet som jag har pekat på i min interpellation, nämligen att upphäva Stockholms fondbörs monopol och ge möjlighet att starta regional börshandel på något eller några ställen i vårt land, exempelvis i Malmö, är naturligtvis inget allena saliggörande botemedel för alla de problem som finns i Skåne i dag. Det finns inte *en* lösning som man kan peka på och säga: just så löser vi alla problem. Men jag tror att detta skulle vara ett sätt att söka

komma till rätta med några av de problem som finns.

Börsmarknaden är ju, som statsrådet Johansson sade, föremål för en mycket omfattande reglering, och det måste den givetvis vara. Mitt förslag går inte alls ut på någon uppluckring härvidlag.

Fram till 1980 fanns möjlighet att etablera flera fondbörser. Därefter har Stockholms fondbörs haft ensamrätt på sådan verksamhet.

Frågan om denna ensamrätt var ingen tvistefråga när den infördes. Men under senare år har diskussioner förts i olika delar av landet om bildandet av regionala aktiemarknader. Det man önskat uppnå är en lokal handel med aktier i mindre och medelstora företag med placering i den egna regionen – dvs. just den möjlighet som statsrådet talar om i sitt svar. Den diskussion som borde kunna föras gäller möjligheten att etablera ett mindre antal regionala börser runt Sverige, exempelvis med början i Malmö och Göteborg.

För Malmö med omnejd kan man nog bedöma att en möjlighet att starta en regional börsmarknad skulle innebära stora utvecklingsmöjligheter och just en sådan vitamininjektion som hela regionen allra mest behöver i dag.

Trots att statsrådet svarar nej på min fråga i dag, tycker jag att svaret har vissa positiva förtecken. Jag lägger framför allt märke till ett par meningar i svaret. Den ena är den där statsrådet säger: "För egen del är jag inte beredd att i dag säga att det för all framtid skulle vara omöjligt att tillåta regional börshandel --- med aktier i lokalt förankrade företag." Det andra jag noterar är att statsrådet i själva svaret säger sig inte vara beredd att *i dag* vidta några åtgärder för att möjliggöra etablerandet av regional börshandel i Malmö.

Jag vill mot bakgrund av detta som jag tycker ändå tämligen positiva svar ställa följande frågor:

- Under vilka förutsättningar är statsrådet beredd att *senare* ta initiativ i den här riktningen?
- Vilka villkor måste vara uppfyllda för att sådan verksamhet skall kunna komma till stånd?

Anf. 3 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Per Stenmarck frågar under vilka förutsättningar jag är beredd att ta initiativ till öppnande av regionala börser och vilka villkor som i så fall bör vara uppfyllda.

Man kan kanske utläsa detta av mitt svar. Först och främst menar jag att den diskussion som har förts och förs om etik på börserna och de problem som det kan skapa att det har ifrågasatts om man kan vara garanterad att bli behandlad på likvärdigt sätt på börserna med andra som handlar där snarast är större om man ser det i ett regionalt perspektiv: om börserna är liten och om det är få som handlar på den, måste man ställa ganska stora krav på att några möjligheter att manipulera börserna, att påverka den på ett icke avsett sätt, inte skall finnas. Vidare måste man ställa krav på ett ganska stort underlag – det får inte vara för litet. Det finns också en rad andra krav, som jag angett i mitt svar och som tagits fram dels i det arbete som pågått i samband med att Stockholms fondbörs fick monopol, dels vid den beredning av den här frågan som skett i riksdagens näringsutskott i anledning av motioner.

Jag vill alltså säga att när frågan om att förbättra etiken på börsen har klarnat, när Leokommissionen presenterat resultatet av sitt arbete och när näringsutskottet har behandlat de här frågorna och gett sin syn på dem, då kan det finnas anledning att ta upp frågan till nytt övervägande.

Anf. 4 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag är tacksam för det kompletterande svaret. Jag tror att vi är överens om att det finns problem. Nu känner vi också till vilka förutsättningar som skall vara uppfyllda och att statsrådet kan tänka sig att en regional börs inte är en helt omöjlig tanke på sikt.

Jag konstaterar redan i inledningen att vi är överens i vissa avseenden. Det råder ingen oenighet om att införandet av börsmonopol en gång inte var någon tvistefråga. Det rådde tvärtom betydande enighet om den. Vad man nu från många eller åtminstone vissa håll önskar är enbart en mindre uppluckring av lagen för att kunna bilda någon eller några regionala aktiemarknader.

Vi är inte heller oense när det gäller behovet av kontroll för den här verksamheten. Jag nämnde i interpellationen möjligheten att börserna inte enbart skulle ha egna regionala styrelser utan också eventuellt lyda under styrelsen för Stockholms fondbörs och därmed också vara underkastade all den kontroll som vi vet finns där.

Jag vill än en gång ta upp den dagsaktuella situationen, där det tidigare välmående Skåne nu drabbats av många och svåra problem. Det är i sig ett allt större problem att i stort sett alla möjligheter i dag tycks gå Skåne förbi. Huvudkontor flyttar till andra delar av landet och betalningsströmmarna går Skåne förbi.

När skånska företag flyttar till Stockholm har det ofta skett med motiveringen att det är där som närheten till börsen finns. Om möjlighet skapas att etablera regional börshandel i Malmö skulle det kanske – jag säger kanske – vara ett sätt att vända en för hela Skåne negativ trend. På den regionala börsen skulle kunna etableras företag som på grund av sin storlek inte är aktuella för en riksomfattande börs.

Frågan om regional börshandel har, som statsrådet sade, nyligen varit ute på remiss. Jag ställer frågorna: På vilket sätt påverkas statsrådets inställning av att flera tunga remissinstanser ställt sig positiva till etablerande av regionala börser? Om de förutsättningar som statsrådet talade om kan uppfyllas, kan statsrådet då tänka sig att genom en försöksverksamhet pröva regionala börser?

Anf. 5 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Som svar på de ytterligare frågor Per Stenmarck ställde vill jag säga: Det är självklart att de remissyttranden som remissinstanserna avgett spelar en roll. Framför allt spelar de argument som framförts en roll – inte endast att de kommer från remissinstanser som kan anses vara tunga i sig.

Jag vill också säga att det inte bara är i Malmö som den här frågan har kommit upp. Tanken har väckts på en rad olika håll i landet. Det har kommit framstötningar av olika slag från Dalarna, Nordsverige, Sundsvall, Småland,

Örebro och Göteborg om regionala börser. Apropå den fråga som Per Stenmarck ytterligare ställde och hans funderingar kring hur detta skulle kunna utformas vill jag säga att det beror på i vilken utsträckning denna börshandel skulle kunna vara en ganska bred verksamhet. Jag tycker att dessa frågor ligger längre fram i tiden.

Det är i nuvarande läge, menar jag, mycket angeläget att de etiska regler och det förtroende som börser bör åtnjuta i Sverige återupprättas och förstärks. Sedan denna fråga är utklarad kan vi ta upp frågan om regionala börser till diskussion utifrån det material som föreligger.

Anf. 6 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag tog upp min senaste fråga mot bakgrund av att det faktiskt finns ett antal tunga remissinstanser som har uttryckt sig mycket positivt om en uppluckring av den här lagen. Näringsfrihetombudsmannen t. ex. säger att eftersom monopolet inte behövs från skyddssynpunkt anser han det principiellt viktigt att man slopar detta hinder för den framtida utvecklingen. Härigenom skulle också flera företag kunna få sina aktier börsnoterade.

Länsstyrelsen i Malmöhus län säger: "Från regionalpolitisk synpunkt måste det bedömas värdefullt med en regional aktiehandel eftersom sannolikt allmänhetens intresse för de lokala företagen därigenom skulle öka."

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län säger att: "Länsstyrelsen anser att formerna för denna handel bör ses över och att man i det sammanhanget även bör utreda huruvida handeln med sådana aktier lämpligen skulle kunna ske på någon eller några orter utanför Stockholm."

Jag kan, herr talman, inte se annat än att det finns ett antal tunga remissinstanser – detta var bara några – som ställer sig positiva till regional börshandel.

Låt mig ändå, herr talman, avslutningsvis än en gång säga att jag är tämligen nöjd med svaret. Jag hade inte vågat ha förhoppning om att statsrådet skulle vara positivare än så här. Jag förstår att frågan måste mogna med hänsyn till de problem som trots allt ändå finns.

Överläggningen var härmed avslutad.

**2 § Svar på interpellation 1985/86:85 om kreditvillkoren vid
avbetalningsköp**

Anf. 7 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Hans Petersson i Hallstahammar har frågat finansministern om han är beredd att föreslå förändringar av nu gällande kreditvillkor.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Låt mig först erinra något om bakgrunden till de skärpta regler för kreditköp som för närvarande gäller. Under våren 1985 framkom klara tecken på att den ekonomiska uppgången under början av året varit snabbare

Prot. 1985/86:61
17 januari 1986

*Om kreditvillkoren vid
avbetalningsköp*

än vad regeringen tidigare räknat med. Detta gällde främst den privata konsumtionens utveckling och efterfrågan på importerade varor. Som en följd av den snabba efterfrågetillväxten inom landet utvecklades vidare bytesbalansen sämre än vad som var förenligt med regeringens tidigare bedömningar, och valutautflödet från Sverige var kraftigt.

För att möta denna utveckling och dämpa konsumtionstillväxten bedömdes det nödvändigt att vidta vissa åtgärder, bl. a. att begränsa kreditgivning-
en för konsumtionsändamål. Som en av flera åtgärder beslutade regeringen därför i mitten av maj att tidsbegränsade, skärpta regler vad gäller kontantinsats och kredittidens längd skulle införas för olika typer av kreditköp. Samtidigt beslutade riksbanken bl. a. att höja diskontot med 2 procentenheter. Regeringens åtgärder presenterades för riksdagen i en proposition (1984/85:217). Vid behandlingen av lagstiftningsärendet angående skärpta betalningsvillkor vid kreditköp anslöt sig riksdagen till förslaget att utvidga gällande lagstiftning för att införa skärpta tidsbegränsade regler för kreditköp till hushållen. Avsikten var att restriktionerna skulle gälla t. o. m. utgången av mars 1986.

Det är naturligtvis ofrånkomligt att både diskontohöjningen och de skärpta kreditvillkoren gjort det svårare för hushållen att köpa på kredit. Genom den sänkning av diskontot som genomfördes redan under sommaren 1985 och vissa lättnader från regeringens sida vad gäller kreditvillkoren vid köp av dyrare begagnade kapitalvaror har emellertid verkningarna av åtgärderna mildrats. Marknadsräntorna har sedan maj 1985 gått ned kraftigt. I går sänktes diskontot med ytterligare en procentenhet.

Jag ser ingen anledning att frångå de bedömningar vad gäller reglernas giltighet som gjordes vid tidpunkten för ikraftträdandet. Jag räknar alltså med att villkoren upphör att gälla i och med utgången av mars månad i år. Härefter kommer åter konsumentkreditlagens regler, som innebär att en kontantinsats på normalt 20 % skall betalas, att gälla för flertalet kreditköp.

Anf. 8 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Skälet till att jag har framställt interpellationen är att jag bl. a. från husvagnsbranschen har blivit uppmärksam på att de skärpta kreditreglerna medfört stora problem. Det blev ju vissa lättnader i förhållande till de förslag som regeringen först lade fram, och det gjorde att husvagnsbranschen liksom branschen för begagnade bilar kunde tillämpa något längre avbetalningstider. Man har emellertid meddelat mig att det är väldigt stora problem för folk som inte har de rätta bankkontakterna, så att de kan få lån med längre löptider än dem som gäller enligt de hittills tillämpade kreditrestriktionerna. De har många gånger tvingats att ta lån till orimligt höga räntor. Vi kan också konstatera hur det både i dagspressen och genom flygblad har annonserats om att man kan få lån på 70 000 kr. med en löptid om tio år, osv. Det har då handlat om enormt höga räntor. Det har också pekats på att en person som velat byta in den köpta varan mot en ny faktiskt har stått inför en avbetalningsskuld som varit större än han kunnat klara av. Det har inneburit väldigt stora problem för folk som lever under dåliga ekonomiska villkor, liksom också för branschen.

Om jag har förstått svaret rätt – det har ju varit rätt många turer kring kreditvillkoren – kommer bilkreditförordningen att bestå, men det blir en återgång till den gamla ordningen när det gäller övriga kreditköp. Det måste väl innebära att sådana branscher som t. ex. båtbranschen och husvagnsbranschen nu kan räkna med att de gamla förhållandena skall råda efter mars 1986. Jag hoppas få bekräftat att jag på den punkten har tolkat svaret rätt. I så fall är jag mycket nöjd.

Anf. 9 Statsrådet **BENGT K. Å. JOHANSSON:**

Herr talman! Vi har inga andra planer än att betrakta de kreditbegränsningar som infördes som tillfälliga åtgärder, som kan "växa bort" i takt med att den ekonomiska situationen förbättras och i takt med att behovet av denna typ av särskilda åtgärder för att hålla tillbaka den privata konsumtionen och krediterna försvinner. Nu kan vi se hur läget har förändrats. Vi har fått en återgång av diskontot till det läge som rådde innan kreditrestriktionerna infördes. Dessutom har marknadsräntorna kommit att sjunka ytterligare.

Men därtill kommer – någonting som jag kanske inte utvecklade tillräckligt i svaret – att riksbanken har avvecklat utlåningstaket för bankerna, vilket gör att en kredittagare som behöver pengar för ett köp normalt kan få banklån till gynnsammare villkor än dem som gäller vid kreditköp och lån från den grå marknaden. Jag tror att Hans Petersson i Hallstahammar och jag är lika angelägna om att man när det gäller normala behov av kreditköp inte skall behöva gå utanför det ordinarie kreditsystemet och låna pengar till mycket hög ränta.

Tanken är alltså, vilket också ursprungligen har sagts, att de särskilda regleringarna skall försvinna vid utgången av mars. Vi hoppas att läget då ytterligare har förbättrats, så att kreditköp kan ske på normala villkor, givetvis under förutsättning att vi får en utveckling när det gäller den allmänna ekonomin som gör att vi inte behöver några särskilda åtgärder av det här slaget. Det förmodar jag är vår gemensamma förhoppning.

Anf. 10 **HANS PETERSSON** i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Jag är tacksam för att statsrådet Johansson utvecklade tankegångarna i svaret ytterligare.

Jag tycker det var bra att man genomförde lättnaderna för lån över bankerna, för det innebar att människor kunde få litet fördelaktigare lån. Men fortfarande är det problem för folk som inte har bankkontakter eller som inte är vana att göra kreditköp genom återförsäljare, som via sina finansbolag eller ägare kan erbjuda lånevillkor som ligger någonstans mitt emellan dem som bankerna erbjuder och dem som gäller för de enormt dyra lånen på den grå marknaden.

När det gäller de kreditköp vi har diskuterat konstaterar jag emellertid att allt skall återgå till det som gällde före restriktionerna, och därmed är jag nöjd.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om majoritetsägande
i affärsbanker*

Anf. 11 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Hans Petersson i Hallstahammar har frågat finansministern dels hur han ser på en utveckling där stora industrikoncerner eller andra ekonomiska maktcentra skaffar sig majoritetsägande i affärsbankerna, dels vilka åtgärder han föreslår för att motverka en sådan utveckling.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Jag har i oktober förra året här i kammaren svarat på ett par frågor som också hade samband med förvärv av aktier i bankaktiebolag. Bakgrunden till frågorna var att bankinspektionen tidigare under hösten föreslagit att det skulle införas en provisorisk lagstiftning för att begränsa rätten att förvärva och inneha bankaktier.

Jag sade då att jag var oroad av de omfattande affärer med bankaktier med åtföljande förskjutningar i ägarstrukturen i vissa banker som ägt rum. Bankinspektionens framställning mötte emellertid under remissbehandlingen kraftiga erinringar, inte minst från principiella utgångspunkter. Jag uttalade därför att en provisorisk lösning i enlighet med vad inspektionen föreslagit endast kunde komma i fråga om omedelbara lagstiftningsåtgärder ansågs oundgängligen nödvändiga. Eftersom så inte ansågs vara fallet överlämnades inspektionens framställning jämte remissyttranden till kreditmarknadskommittén (Fi 1983:06), som enligt sina direktiv redan hade till uppgift att behandla frågan om ägarspridning inom bankområdet.

Som framgår av vad jag sade redan i oktober förra året är jag oroad av de omfattande affärer med bankaktier och förskjutningar i ägarstrukturen som ägt och alltjämt äger rum. Jag vidhåller emellertid att det finns anledning avvakta kreditmarknadskommitténs mer grundläggande bedömning, innan ställning tas till eventuella åtgärder.

Anf. 12 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Då får jag återigen tacka för svaret.

Debatten i oktober var väl föranledd av att det var ett väldigt rabalder kring ägandeförskjutningar i banker under hösten. Sedan har ytterligare ägandeförskjutningar ägt rum. Det som föranlett min fråga är ett uppmärksammat akticköp i Östgötabanken, där nu Lundbergskoncernen äger 51 %. Detta har starkt kritiserats av bankinspektionens ordförande. Trots olika diskussioner och försäkringar om den ena eller den andra ägarens intentioner är det klart, om man får banker som är dotterbolag till stora industrikoncerner eller ekonomiska maktgrupper, att bankernas oväld vid bedömningen av olika ekonomiska projekt kan äventyras. Det kan naturligtvis bli så om man har ett alltför starkt ägarinflytande. Om man inte nationaliserar bankerna – ministern skulle kanske inte gå med på en nationalisering, vilket jag tycker vore den slutliga och bästa lösningen – vore det väl ändå angeläget att försöka se till att det finns en viss balans mellan de olika ägargrupperna i bankerna.

Nu delar statsrådet min oro och avvaktar kreditmarknadskommitténs slutliga behandling av frågan. Jag vill emellertid säga att det från min sida sett är nödvändigt med en lagstiftning som motverkar maktkoncentration, där

banker kan bli direkta dotterbolag. Jag tror att det vore välgörande om en sådan lag kom till stånd ganska snart. Vi får hoppas att statsrådet och även finansministern, som väl också är inblandad, inte låter sig hejdas av det rabalder som uppstått från vissa ägargruppers och kapitalistgruppers sida, grupper som naturligtvis gärna ser att man får hålla på att härja fritt också i bankerna.

Jag kan nämna att man, vilket säkert är känt, i Storbritannien nu har ett lagförslag – jag vet inte om det ännu gått igenom – som går ut på att om någon vill köpa mer än 15 % av en banks aktier måste vederbörande ha tillstånd från Bank of England. En sådan lagstiftning är väl högst rimlig också i Sverige.

Anf. 13 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Skälet till att denna fråga har överlämnats till kreditmarknadskommittén är naturligtvis att frågan är viktig för att kreditmarknaden skall kunna fungera på avsett sätt. En kund i en bank skall kunna räkna med att behandlas som andra kunder. Man kan fundera över om bankerna inte tar en risk i och med att ägarstrukturen tillåts bli koncentrerad. Andra kunder måste fråga sig om de får lika behandling.

Nu gäller frågan inte bara de förändringar som har skett utan även den struktur som finns. Ett skäl till att man behöver få en genomlysning av detta i kreditmarknadskommittén är bl. a. förhållandet att åtskilliga av våra regionbanker har en ägarstruktur som innebär att det finns en bankhuvudägare som förfogar över 40–50 % av ägandet. I många av dessa fall är detta ett etablerat faktum sedan lång tid tillbaka, och det har inte inneburit att någon har ifrågasatt bankens funktion eller neutralitet gentemot kunderna.

Jag vill också nämna att frågan har ytterligare en dimension, nämligen att det i många av affärsbankerna finns rösträttsbegränsningar, som innebär att man inte kan få rösta för mer än en mycket begränsad del av de röster som finns företrädna på stämman eller av det totala aktieinnehavet. I S E-banken har sålunda inte någon rösträtt för mer än sammanlagt 2 % av aktierna. Jag vill nämna detta för att spegla att det finns anledning att se på denna fråga ur flera aspekter: ägande, rösträttsbegränsningar och det mer fundamentala som gäller i denna fråga. Men jag vill också påpeka att frågeställningen som sådan inte bara rör bankerna utan även andra kreditmarknadsinstitutioner, där samma problem kan sägas föreligga i fråga om ägande och rösträttsbegränsningar.

Anf. 14 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Jag får återigen tacka för den utläggning och den utredning som kom utöver svaret. Det här visar att problemet kanske inte är nytt men ändå väl utbrett på grund av att olika ägarkonstellationer har funnits under lång tid. Men nu har detta förhållande kommit i ropet med anledning av två ganska aktuella fall. I det första fallet var det fråga om ett allmänt rabalder om maktkampen inom bankvärlden. I det andra fallet handlade det om att ett företag köpte in sig i Götabanken och gjorde den till ett dotterbolag.

Mot bakgrund av vad statsrådet sagt förstår jag att det kommer att ske en ganska noggrann övervägning och genomgång av problemen. Såvitt jag

Prot. 1985/86:61
17 januari 1986

*Om förbättrad insyn
i kommunala stiftelser
och bolag*

förstår måste man stämma i bäcken genom att stifta en lag, och jag hoppas att det kommer en sådan ganska snart.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellationerna 1985/86:79 och 80 om förbättrad insyn i kommunala stiftelser och bolag

Anf. 15 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Med hänvisning till uppgifter om Piteå kommuns affärsverksamhet har Britta Bjelle frågat justitieministern om detta exempel är en önskvärd utveckling i rollfördelningen mellan kommun och näringsliv. Britta Bjelle har vidare frågat justitieministern om han har för avsikt att vidta åtgärder för att förhindra att en kommun kan handla på det sätt som redovisas i interpellationen.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Erik Holmkvist har likaledes mot bakgrund av uppgifter om Piteå kommuns affärsverksamhet frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att förbättra insynen i de kommunala bolagen och förhindra att statliga lån och bidrag till kommunala bostadsstiftelser används för företagsköp.

Jag besvarar de båda interpellationerna i ett sammanhang.

En viktig del i den rättsliga kontrollen av den kommunala verksamheten är kommunalbesvärsinstitutet, som står till kommunmedlemmarnas förfogande för prövning av att den kommunala självstyrelsen utövas på rättsenligt sätt. Jag vill inte uttala mig om lämpligheten eller rättsenligheten i detta enskilda fall.

När det gäller Britta Bjelles första fråga vill jag erinra om att kommunernas befogenheter inom näringslivets område är starkt begränsade. Inom det egentliga näringslivets område, dvs. i huvudsak inom den industriella varuproduktionen, får kommunerna endast undantagsvis – och i så fall på arbetsmarknadspolitiska eller andra särskilda grunder – bedriva näringsverksamhet. Den närmare gränsdragningen i fråga om den kommunala kompetensen kan i praktiken vara besvärlig.

Mot denna bakgrund har regeringen gett stat-kommun-beredningen (C 1983:02) i uppdrag att överväga gränsdragningen för den kommunala kompetensen inom näringslivets område. Från beredningen har jag erfarit att den senare i år avser att lägga fram förslag som syftar till att tydligare ange gränserna för den kommunala kompetensen i näringslivsfrågor. Regeringen kommer alltså under år 1986 att få ett beslutsunderlag i denna fråga.

När det gäller frågan om insynen i kommunala företag vill jag erinra om att denna fråga har utretts i flera etapper. Kommunalföretagskommittén har i olika betänkanden redovisat sina överväganden i fråga om kommunal verksamhet i företagsform. Kommitténs förslag har därefter fått en samlad prövning i stat-kommun-beredningen, som i delbetänkandet (Ds C 1985:13) Kommunala företag har lagt fram förslag till ändringar i kommunallagen för att garantera och på annat sätt främja insynen i och inflytandet över de kommunala företagen. Beredningen föreslår t. ex. att fullmäktige regelmäs-

sigt väljer styrelse i de kommunala företagen och följer verksamheten i företagen genom en årlig ekonomisk översikt av verksamheten. Enligt förslaget får ledamot i fullmäktige också rätt att direkt interpellera sådana ledamöter i de kommunala företagen som har utsetts av fullmäktige. Det nu nämnda betänkandet har till helt nyligen varit föremål för remissbehandling.

Som jag inledningsvis sade vill jag inte uttala mig om det enskilda fall som tas upp i interpellationerna. Till Erik Holmkvist kan jag rent allmänt säga att statliga lån och bidrag naturligtvis inte får användas till andra ändamål än dem för vilka de är avsedda.

Avslutningsvis vill jag erinra om att jag i slutet av förra året besvarade en interpellation som också den gällde kommunalt engagemang i företags- och näringslivsverksamhet. Jag sade då att regeringen inom kort avser att tillsätta en utredning med uppdrag att förutsättningslöst pröva om regelsystemet behöver kompletteras med bestämmelser som motverkar att kommunerna bl. a. sätter sig över domstolsavgöranden i kommunalbesvärsmål.

Anf. 16 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min interpellation.

Civilministern säger bl. a. i sitt svar att kommunerna endast undantagsvis får bedriva näringsverksamhet. I dag kan man av kommunallagens utformning inte få någon uppfattning om kommunernas befogenheter. För att få det krävs studier av förarbeten och rättspraxis.

Rättsläget kan emellertid förhållandevis klart definieras. Det finns några principer som är oomstridda. Det är lokaliseringsprincipen, som betyder att som kommunal angelägenhet anses ej uppgift som saknar anknytning till kommunens område eller medlemmar. En annan princip är att kommunen behandlar sina medlemmar lika, så att ingen obehörigen gynnas eller missgynnas. Ytterligare en princip är förbud mot spekulativa företag.

Rättspraxis visar att kommunen har rätt att bygga och driva kollektivanläggningar, såsom hamnar, flygplatser och elverk. Den skall också tillhandahålla kollektiv service i form av industrihus och liknande, men den får inte stödja ett enskilt företag. Däremot är det helt klart att näringslivets kapitalförsörjning i princip inte är någon kommunal angelägenhet.

Mot bakgrund av detta är det förvånande att konstatera att Piteå kommun genom sin kommunala bostadsstiftelse Stiftelsen Hyresbostäder sökte och fick en rad statliga bidrag och lån, vilka medel sedan i strid mot den rättspraxis som jag har redogjort för användes som riskkapital för stiftelsens köp av olika företag. Bland de olika inköpta bolagen märks ett måleribolag och ett elföretag. Stiftelsen använde sig sedan uteslutande av dessa dotterbolags tjänster, och på det sättet utestängdes all konkurrens om arbeten beträffande stiftelsens drygt 3 000 bostäder.

Stiftelsens inköpta bolag växte avsevärt, beroende på att de hade kontinuerliga arbeten åt stiftelsen och kunde prissätta sina arbeten utan konkurrens. Ett av stiftelsens bolag kunde t. o. m. ta hem ett mycket stort arbete i Solna. Arbetarna reste mellan Piteå och Solna och hade dessutom traktamente, och ändå kunde stiftelsens bolag sätta ett sådant pris på anbudet att stiftelsens bolag fick uppdraget. Arbetet utfördes alltså långt utanför den egna kommunen.

Genom olika företagstransaktioner överfördes vid årsskiftet 1984-1985 stiftelsens bolag till Tetron Investment AB. Stiftelsen ägde 90 % av aktierna i detta företag. Tetron fortsatte att köpa upp flera företag. Bl. a. köptes ett företag i Göteborg som specialiserat sig på plastmattor. Tetron ägde nästan 20 bolag. Det sista tillskottet till företaget är en bilagentur. I samband med detta köp blev Tetron också privatägt.

Nå, vem har då vunnit på denna karusell? Tetron beräknas, om jag inte läst fel, att få en vinst på ca 20 miljoner. Får då hyresgästerna eller kommunen på något sätt del i detta? Nej, inte vad jag har kunnat se.

Samtidigt som alla dessa affärer genomförts har hyresnivån i stiftelsens bostäder höjts kraftigt. Under höstens hyresförhandlingar krävde stiftelsen närmare 10 % högre hyror. Det skulle innebära att stiftelsens hyresbostäder skulle bli dyrast i Norrbotten.

Piteå kommun har dessutom subventionerat Stiftelsen Hyresbostäder genom att årligen betala stiftelsen ca 2 milj. kr.

Piteå kommun har genom Stiftelsen Hyresbostäder och sedermera genom Tetron Invest AB bedrivit verksamhet som strider mot det rådande rättsläget i vad gäller både lokaliseringsprincipen att bedriva ren näringslivsverksamhet och att bygga upp och utveckla en serie företag med hjälp av statliga och kommunala medel som riskkapital.

Bristen på respekt för det rådande systemet är en fara för rättssäkerheten. Att i detta läge tillsätta en utredning är nog bra. Men med tanke på hur många kommuner som nonchalerat den praxis som i dag faktiskt råder är det bråttom att få till stånd en ändring.

Min fråga blir därför: När kan man förvänta sig någon effekt av utredandet? Frågan gäller inte när regeringen får in något betänkande utan när riksdagen kan få möjlighet att ta ställning till en förändring på det här området. Jag syftar då både på stat-kommun-beredningen och den nya utredningen om det s. k. lagtrotset.

Anf. 17 ERIK HOLMKVIST (m):

Herr talman! I sin "vitbok" över Piteås svindlande affärer säger Företagarreförbundet, som står bakom den, att det behövs en lex Piteå, en översyn av de regler som gäller för kommunernas engagemang i affärsverksamheten och av de regler som garanterar medborgarnas insyn i verksamheter där kommuner är direkt inblandade. Jag delar den uppfattningen.

Hela denna historia handlar om en företagskonstellation som skapats av Piteå kommun, delvis med statliga bidrag och lån till kommunens bostadsstiftelse. Denna företagskonstellation har under sin uppbyggnadsperiod varit i stort sett befriad från medborgerlig insyn och har inte behövt iakttä några regler när det gäller konkurrens. Historien handlar också om hur driftiga personer genom att använda sig av kommunens - bostadsstiftelsens - medel kunnat skapa en stor privatförmögenhet.

Det som kanske är allra mest anmärkningsvärt är att allt detta skett utan att något egentligt lagbrott begåtts.

Men trots det är det klart att hela kedjan av affärer från begynnelsen till nu kommit att stå i bjärt kontrast till vad som rimligen kan vara syftet med bestämmelserna i kommunallagen. På bara några år har ett företagsimperier

um byggts upp, med förgreningar över landet och även utomlands. Till följd av de personunioner som funnits mellan de inblandade har insynen under den tiden i princip varit minimal. Med bostadsstiftelsen som bas köptes ett stort antal företag, varefter stiftelsen vände sig till dessa bolag utan ett normalt anbudsförfarande, vilket utestängde företagen på orten.

Samtidigt som företagen på orten kördes över i Piteå gick stiftelsens företag ut på marknaden i övriga landet och raggade jobb. Man fick exempelvis här i Stockholm hela målningsarbetet vid postens stora terminal i Tomtebodan.

Min första fråga till civilministern måste bli: Är det rimligt att Sveriges 284 kommuner skall kunna bilda bolag på det här sättet, med skattepengar, lån och bidrag från staten, utestänga enskild fri företagsamhet från att i anbud konkurrera om jobben och därefter gå ut i landet och skaffa jobb genom en hämningslös konkurrens? Resultatet av en sådan konkurrens kan bara bli ett, nämligen anbud som inte räcker till för att klara jobben. Detta resulterar i sin tur i att skattebetalarna i slutändan får träda emellan för att klara upp situationen.

Det är detta som hänt i det här fallet. Vilka åtgärder tänker civilministern vidta i sådana här fall? Är det så här vi har att se utvecklingen? Är det kommunerna som kommer att bli den nya näringslivsmaffian? Skall skattebetalarna tvingas betala notorna efter att först ha utestängts från insyn?

Nu säger civilministern att han avser att tillsätta en utredning i frågan om den kommunala kompetensen, och till det vill jag säga: Det är bra. På vägen vill jag skicka med den uppfattningen att de s. k. kompetensreglerna bör lagstadgas, kommunerna skall behandla alla företag lika, en kommun skall i princip inte engagera sig utanför den egna kommunen, och kommuner skall inte bedriva verksamhet på det här sättet i vinstsyfte.

Förlorarna i den här affären, liksom i andra liknande fall, är kommunens medborgare, men framför allt kommunens företag, som tvingas åse hur deras egna företag ställs utanför när beslut skall fattas om vem som allernådigast skall få arbete i kommunens olika verksamheter.

Regeringen måste ha varit medveten om vad som hände och om de här problemen i Piteå kommun. Jag beklagar att regeringen trots detta passivt bara åsett utvecklingen. Hur kan regeringen bara stå och se på när så flagranta övertramp ändå sker?

Anf. 18 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Erik Holmkvist och Britta Bjelle ondgör sig i den här debatten över Piteå kommuns försök till näringspolitiska insatser, vilka jag vill påstå har varit framgångsrika. Stiftelsen Hyresbostäder har förvärvat delar av några företag som kommunen haft stor nytta av, och det har även gett positiva sysselsättningseffekter.

Efter stark kritik beslutades 1981 om en ny bolagsordning som gav en unik insynsmöjlighet i bolagen. Därför är det helt felaktigt att påstå att man icke haft insyn.

Man beslutade att dela verksamheten och inrättade en ren bostadsförvaltning, medan övrig verksamhet överfördes till Tetron Invest. Till detta hade man två starka skäl: statens engagemang i Norrbotten i form av kapital till

riskvilliga satsningar hade i princip helt upphört, och det privata näringslivets insatser med riskvilligt kapital var obefintliga.

Jag vill i detta sammanhang påstå att det är felaktigt att säga att Piteå kommun direkt använt skattemedel för dessa affärstransaktioner. Man började 1974 med ett inköp av fastigheter från August Larsson och med ett lån på 4 milj. kr. från denne. När det gäller Tomtebodaprojektet lyckades man på vanligt sätt få det entreprenaduppdraget och med duktiga medarbetare gick det jobbet mycket bra för Tetron.

Britta Bjelle påstår att man i Piteå har högre hyror än på andra håll och att stiftelsen höjt hyrorna med 10 %, men då säger hon bara halva sanningen. Utgångsbudet från stiftelsen var att höja hyrorna med 10 %, men slutresultatet blev att hyrorna i stiftelsens bostäder höjdes med 5.8 %. Stiftelsens bostäder har inte högre hyror än man har i andra allmännyttiga hyresbolag.

Herr talman! Den häftiga kritik som förs fram är enligt mitt förmenande obefogad. Den går främst ut på att svartmåla kommunalrådet Anders Sundström.

Jag måste i detta sammanhang ställa två frågor till Britta Bjelle. Min första fråga är: Får man inte vara duktig på näringspolitik om man är socialdemokratiskt kommunalråd? Nästa fråga måste bli: Är det verkligen att manipulera om en bolagsstyrelse beslutar att vid en nyemission utge A-aktier?

Anf. 19 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Interpellationerna handlar om hur vi skall följa lagar. Det är något av en ödets ironi att Holmkvist och Bjelle i sina inlägg här går direkt in på en bevisföring i det konkreta fallet, som enligt vår rätt skall göras först av oppositionen i kommunen. Om oegentligheter har skett är det sedan kammarrätt och regeringsrätt som skall döma. Det är över huvud taget inte möjligt att i riksdagen föra en diskussion om vad som är rätt och fel i en enskild kommuns agerande i konkreta fall; det borde Erik Holmkvist och Britta Bjelle känna till.

Vi har en demokrati som ger de borgerliga partierna i Piteå kommun rätt att bedriva oppositionspolitik. Erik Holmkvists eget parti, moderaterna, har icke haft något att invända vare sig när det gällt bildandet av Tetron eller när det gällt de förändringar som nu pågår där.

Låt mig rent allmänt som svar till interpellanterna på de frågeställningar de tagit upp säga att det här rör tre principiellt viktiga frågor.

Den första frågan gäller kommunal insyn. Jag vill till Britta Bjelle säga att regeringen förbereder den frågan och avser att under våren 1986 lägga fram en proposition för riksdagen om förbättrad insyn i kommunala bolag.

Den andra frågan gäller den kommunala kompetensen för kommunerna på näringslivets område. Under 1986 får vi ett underlag från stat-kommunberedningen i den frågan. Tidsplanen därefter blir beroende av det förslag jag får från beredningen och möjligheterna att skriva ett regeringsförslag på det. Det går alltså inte att nu, innan jag vet hur utredningens förslag ser ut, ange en tidsplan för det.

Den tredje principiella frågan kommer att bli föremål för en mycket snabb utredning – en särskild utredare tillsätts för att se till att kommunen följer riksdagens lagar. Utredningen skall vara klar under 1986. Också där är mitt

svar att eventuella förslag till riksdagen blir beroende av det underlag jag får från den särskilda utredningen.

Prot. 1985/86:61
17 januari 1986

*Om förbättrad insyn
i kommunala stiftelser
och bolag*

Anf. 20 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! I Piteå kommun finns en folkpartist som heter Hans Ivar Bergström. Han har minsann gjort vad han har kunnat för att påtala den utveckling som skett i Piteå kommun. Det är alltså inte alls så att det inte har funnits någon opposition.

Jag väntar mig inte att civilministern skall göra något speciellt ståndpunkts-tagande beträffande Piteå kommun – jag använder Piteå kommun som exempel för att få diskutera den kommunala kompetensen och lagstiftningen kring den och påvisa att det behövs en förändring.

Jag vill tacka för beskedet om vad som förestår för riksdagen då det gäller lagstiftningsfrågorna. Men såvitt jag förstår finns det gott om material på det här området.

I kommunalbesvärskommitténs betänkande SOU 1982:11, Överklagande av kommunala beslut, har kommittén föreslagit att de olika principer som vuxit fram i rättspraxis och som i betydande grad bestämmer det kommunala beslutsfattandet skall lagfästas. I anslutning till den allmänna kompetensregeln föreslås bestämmelser som lagfäster lokaliseringsprincipen, förbudet mot att ge understöd åt enskild och förbudet mot att driva spekulativa företag.

Detta betänkande har varit ute på remiss, och området har därigenom ytterligare blivit belyst. De flesta remissinstanserna tillstyrkte dessutom förslaget.

Vidare avgav utredningen om kommunal kompetenslagstiftning ett betänkande, SOU 1982:20, som hette Kommunerna och näringslivet. I det betänkandet finns ett liknande förslag som det som kommunalbesvärskommittén avgav. Även det betänkandet har remissbehandlats, och de flesta remissinstanser har tillstyrkt förslaget.

Både JO och JK har överlämnat beslut med förslag till åtgärder som kan vara aktuella.

Sedan har demokratiberedningen kommit med ett betänkande, SOU 1985:29, Principer för ny kommunallag. Demokratiberedningen fick så sent som i början av 1984 tilläggsdirektiv för att göra en kommunallagsöversyn. Även i dess betänkande har den kommunala kompetensen berörts.

Dessutom arbetar sedan något år tillbaka stat-kommun-beredningen. Om jag förstått det hela rätt skall även den beredningen lägga fram förslag om den kommunala kompetensen.

Därutöver finns en rad rättsfall på detta område.

Nu skall det tillsättas ytterligare en utredning, som skall se över de problem som uppstår när kommunerna överträder den kommunala kompetensen. Såvitt jag förstår måste också den utredningen syssla med frågor som handlar om den kommunala kompetensen.

Jag tycker att det är säregnet med allt detta utredande om den kommunala kompetensen. Finns det inte redan i dag tillräckligt med material för att man skall kunna få till stånd en preciserad lagstiftning på detta område? När det gäller den nya utredningen vill jag fråga: Varför gavs inte i stället tilläggsdirektiv till någon av de utredningar som redan arbetar?

Anf. 21 ERIK HOLMKVIST (m):

Herr talman! Den utredning som skall tillsättas hälsar jag med tillfredsställelse. Det är helt otillfredsställande att vi har en lagstiftning som inte följs fullt ut, i varje fall inte när det gäller lagstiftningens anda.

Jag håller med Bo Holmberg om att oppositionen i Piteå kanske vaknade för sent. Men det är fel att säga att man inte reagerat. Man har reagerat mycket kraftigt, i synnerhet de allra senaste månaderna när effekterna av denna verksamhet blivit kända.

Bo Holmberg säger att inga lagbrott har skett. Men jag måste uttrycka min stora förvåning över att regeringen – som jag hävdade i mitt första inlägg – måste ha känt till vad som hänt i Piteå utan att reagera. Min fråga är om det är med regeringens tysta samtycke som den här verksamheten fått fortskrida på det sätt som skett. Jag anser att regeringen måste ha känt till detta. Var det verkligen så att regeringen ville se om detta var en modell att kommunalsocialisera mindre serviceföretag på orten, alltså ett slags socialisering bakvägen? Det är en fråga som jag tror alla företag i detta land är intresserade av att få svar på. Är detta huvudmotivet till att regeringen varit så passiv i denna fråga?

Är det rimligt att ett kommunalt företag som byggts upp med kommunens skattemedel samt statliga bidrag och lån skall ha bolag för aktiehandel? Skall skattebetalarnas pengar användas på det sättet? Det är en fråga som jag tycker att det är angeläget att regeringen, i synnerhet i dessa dagar, ger ett svar på.

Man har också ett bolag utomlands. Det finns ingenting i kommunallagen som säger att kommunens skattemedel skall användas till företagsköp utomlands. Verkligen inte!

Leif Marklund hävdar att insynen varit bra. Det har den definitivt inte varit. Kommunens pengar skall inte användas som riskkapital, vilket Leif Marklund tyckte var bra. Det framgår klart och tydligt av kommunallagen att riskkapital inte får satsas av skattemedel.

Anf. 22 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Jag kan konstatera att Britta Bjelle undvek att svara på de två frågor jag ställde. Jag kan också konstatera att Britta Bjelle i sin interpellation skriver: "Genom manipulation med A- och B-aktier kommer Tetrans VD – – ." Hon har alltså använt uttrycket "manipulation", och jag vill då ställa frågan: Är det verkligen att manipulera när man bestämmer sig för att ge ut en nyemission av A-aktier?

Till Erik Holmkvist vill jag säga att det inte handlar om kommunen, utan det är fråga om stiftelsens och ett bolags medel.

Den vitbok som Erik Holmkvist nämnde i sitt inlägg har fått en kraftig kritik också åt det andra hållet. Bl. a. innehåller den 38 sakfel, vilket bör påpekas i detta sammanhang.

Det har också blivit sådana reaktioner i Piteå kommun, att företagets lokala styrelseombud har hoppat av i ren ilska på grund av att en bok med så ovederhäftig kritik givits ut.

Anf. 23 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Låt mig bara till det sist sagda göra tre korta kommentarer.

För det första hyser Erik Holmkvist vanföreställningen att regeringen går in och förhandsprövar hur en kommun skall agera i det ena eller andra fallet. Det är inte alls på detta sätt. Vi har en kommunal självstyrelse i vårt land, och det är regeringens och riksdagens ambition att ytterligare stärka den kommunala självstyrelsen, att ytterligare decentralisera den svenska modellen. Jag är en aning förvånad över att en moderat hyser så centralistiska vanföreställningar om hur en kommun agerar och hur en regering agerar gentemot en kommun.

För det andra sade jag till både Britta Bjelle och Erik Holmkvist att riksdagen inte är den plats där man går in och agerar på samma sätt som i domstolar och talar om vad som är rätt i det ena eller det andra fallet. Jag tycker att Britta Bjelle och Erik Holmkvist i den fortsatta diskussionen om dessa ärenden skall ålägga sig samma restriktivitet som jag ålägger mig i sådana här avseenden. Jag hävdar nämligen att det är domstolarna som i det enskilda fallet får pröva vad som är rätt eller fel. Vi kan icke i en debatt av det här slaget göra detta.

För det tredje kan det, Britta Bjelle, när det gäller frågan om en ny kommunallag tyckas vara många utredningar. Men det har tagits ett stort grepp på så sätt att ambitionen är att försöka föra in ett antal lagar som i dag ligger utanför kommunallagen samt att kunna förenkla kommunallagen och på det viset föra samman rätt stora och omfattande lagstiftningsverk i en ny kommunallag, som skulle bygga på nya principer. Då är den kommunala kompetensen på näringslivsområdet en av många frågeställningar som skall utredas och tas med i bilden. Regeringens ambition är att nu, när remissutfallet i fråga om demokratiberedningen kommer, se om detta remissutfall är sådant att det skulle vara möjligt att arbeta fram en ny kommunallag utifrån de intentioner vi har.

Anf. 24 ERIK HOLMKVIST (m):

Herr talman! Civilministern säger att det är rimligt att man stärker den kommunala självstyrelsen. Jag tror att vi alla är överens på den punkten.

I detta fall rör det sig om en kommun med socialdemokratisk majoritet. Vi har haft en socialdemokratisk regering under hela den aktuella uppbyggnadsperioden. Jag hävdar bestämt att regeringen just därigenom har ett större ansvar i denna fråga än vad en regering normalt kan sägas ha. Regeringen har inte varit omedveten om att det under dessa år i Piteå byggts upp ett företag, bestående av ca 20 olika bolag med verksamhet på börsen och med verksamhet utomlands. Detta har skett med skattemedel, med lån och med bidrag.

Jag skall inte gå in på fortsättningen av ärendet, för vi diskuterar principen. Det är inte det enskilda ärendet i och för sig vi talar om, utan det gäller principen att kommunerna inte skall använda skattemedel, bidrag och lån från staten som riskpengar vid uppbyggnad av bolag på det här sättet.

Jag vill fråga civilministern om han delar den uppfattning som LO:s ordförande Malm gett till känna, när han säger att den offentliga sektorn har växt färdigt. Eller är det så att civilministern menar att det här inte är så

allvarligt att man behöver ta tag i saken lät mig säga direkt på störten utan att man gärna kan vänta och se hur det hela utvecklas? Det ligger litet grand av detta i civilministerns svar, eftersom han inte distinkt säger att det här är ett övertramp. Men de facto är det ett övertramp med tanke på andan i de kommunala lagarna.

Leif Marklund säger att stiftelsen, det är inte kommunen. Jag undrar vad bostadsstiftelser är om inte kommunen, eftersom det är kommunen som äger dem till 100 %.

Sedan nämner Leif Marklund att det skulle vara 38 sakkfel i den här vita boken. Om det finns några fel där eller inte skall jag inte ha någon mening om, för så mycket har jag inte kunnat granska den. Men när Leif Marklund menar att företagare lämnar organisationerna på grund av detta, så vill jag säga att informationen från den här företagsorganisationen kanske kunde ha varit litet bättre – det vill jag gärna hålla med om. Det är dock det enda skälet till att *en* företagare har sagt att han stiger av.

Talmannen anmälde att Leif Marklund anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 25 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Till Leif Marklund vill jag först säga att eftersom jag tydligen inte svarade på hans fråga varför jag hade skrivit "manipulera" i min interpellation, skall jag nu tala om vad jag menar med det. Genom att detta företag införde röstsvaga B-aktier är effekten i dag att kommunen äger 19,5 miljoner av företagets aktiekapital på 49 milj. kr. men har 10 % av rösterna. Kommunen har alltså ingen möjlighet att påverka utvecklingen i bolaget trots att den äger så mycket aktier. Det är skälet till att jag menar att man frånhänder sig beslutanderätt genom att införa svaga B-aktier.

Till civilministern vill jag säga att för rättssäkerheten och inte minst för politikernas trovärdighet är det särskilt angeläget att snabbt få en lättillgänglig och klar lagstiftning beträffande den kommunala kompetensen. Jag har tidigare inte talat om kommunalrådet Sundström, som Leif Marklund hänvisade till, men jag vill göra det nu. I skriften Piteås svindlande affärer, som är utgiven av Företagareförbundet, framgår det att kommunalrådet Anders Sundström i Norrländska Socialdemokraten den 11 september 1985 – alltså några dagar före valet – skulle ha sagt: "Med det kommunala investmentbolaget Tetron skall vi bygga ny sysselsättning i Piteå."

Redan den 30 augusti övergick Tetron i privat ägo, så det är inte sant när kommunalrådet i intervjun den 11 september säger att Tetron är ett kommunalt investmentbolag. Kommunalrådet är styrelseordförande i Tetron, så han var väl medveten om det verkliga förhållandet. Den 25 september, alltså direkt efter valet, tillkännagavs det verkliga förhållandet.

Detta tar jag som exempel på att kommunalpolitiker kan frestas att dölja ett förhållande därför att man vet att man överskridit den gällande kommunala kompetensen. Jag tror t. o. m. att vissa kommuners ledning kan handla oriktigt när det gäller den kommunala kompetensen beroende på ren okunnighet. Kommunernas storlek varierar avsevärt i landet. En del kommuner är stora och ekonomiskt starka och har råd att anställa egna

jurister – eller egen jurist. Andra är små och ekonomiskt svaga och har inte råd att ha den kompetensen.

Eftersom kommunerna i dag har mycket stor självständighet, och eftersom det är viktigt att kommunerna visar att de är vuxna denna uppgift, är det angeläget att kommunerna håller sig till de uppdragna riktlinjerna för sin verksamhet. Av det skälet tycker jag att det också vore angeläget att civilministern lät någon av utredningarna beakta att kommunledningarna på ett mycket påtagligt sätt skulle behöva bli informerade om kommunallagens regler.

Avslutningsvis vill jag bara säga att jag har tagit Piteå kommun som ett exempel för att få till stånd en diskussion kring den kommunala kompetensen, och det angav jag från början.

Anf. 26 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Erik Holmkvist har tydligen litet svårt att förstå att vi inte här i riksdagen kan föra en diskussion om enskilda fall. Däremot har jag klart sagt att man naturligtvis inte kan använda statliga pengar, som är avsedda för speciella ändamål, till andra ändamål än vad riksdagen har angivit. Det är självfallet att det är på det sättet.

Låt mig också säga att man inte kan blanda ihop tillväxten i den offentliga sektorn och frågan om den kommunala självstyrelsen. Den kommunala självstyrelsen kan vara bra eller dålig oavsett volymen på den offentliga sektorn. Men Stig Malm har samma uppfattning som regeringen – och riksdagen har för övrigt beslutat om detta – när det gäller den offentliga sektorns tillväxt. Den var betydligt större förut, över 5 %. Nu har riksdagen satt ett mål på enbart 1 %.

Överläggningen var härmed avslutad.

**5 § Svar på interpellation 1985/86:67 om barntillsynen för
dagbarnvårdares barn**

Anf. 27 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Alf Svensson har frågat mig om jag är beredd att vidta sådana åtgärder att dagbarnvårdarna kan räkna med barntillsyn på samma villkor som övriga förvärvsarbetande.

Dagbarnvårdares barn skall i likhet med alla andra barn anvisas plats i förskola fr. o. m. höstterminen det år då de fyller sex år.

Barn med behov av särskilt stöd i sin utveckling skall vidare anvisas plats i t. ex. daghem med stöd av 15 § socialtjänstlagen (1980:620) redan före sex års ålder.

Riksdagen har därutöver nyligen lagt fast principerna för hur alla barn senast år 1991 skall ha rätt att delta i en organiserad förskoleverksamhet. Denna rätt skall gälla oavsett om föräldrarna förvärvsarbetar eller inte. För barn i åldern ett och ett halvt till fyra år omfattar rätten deltagande i en öppen förskoleverksamhet tillsammans med barnets vårdare. Från fyra års ålder skall barnet ha rätt att delta i s. k. deltidsgruppverksamhet.

Med hänsyn till de nu gällande reglerna och riksdagens nämnda beslut anser jag att dagbarnvårdarens barns behov av att få delta i organiserad förskoleverksamhet jämföras med andra barns. Alf Svenssons påstående att dagbarnvårdarna inte kan få del av barnomsorgen är därför felaktigt.

Familjedaghemssystemet bygger på förutsättningen att en av kommunen anställd dagbarnvårdare i det egna hemmet tar emot och vårdar andra föräldrars barn. Det förutsätts vidare att dagbarnvårdaren samtidigt svarar för omsorgen om eventuella egna barn. Detta förhållande försöker Alf Svensson i sin interpellation framställa som en diskriminering av dagbarnvårdarna på arbetsmarknaden. Själv vill jag beteckna detta förhållande som en unik förmån för just dagbarnvårdarkåren, att kunna förena förvärvsarbete med vård av egna barn. Få andra grupper i samhället torde ha motsvarande möjligheter.

Min självklara principiella inställning i allmänhet är att män och kvinnor skall ha samma rättigheter och möjligheter att förvärvsarbeta. Det förutsätter att samhället erbjuder familjen en trygg barnomsorg.

Barnen behöver för sin egen skull få del av en pedagogiskt organiserad förskoleverksamhet. Det förutsätter att tillgång finns till öppna förskolor, deltidförskolor, daghem och alternativa daghemsformer. Riksdagen har nyligen beslutat om att alla barn från ett och ett halvt års ålder skall ha rätt till sådan verksamhet senast år 1991.

Anf. 28 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Bengt Lindqvist för svaret.

I en passus i statsrådets svar står:

”Min självklara principiella inställning — är att män och kvinnor skall ha samma rättigheter och möjligheter att förvärvsarbeta.” Jag har inte — och jag undrar vem som skulle ha det — något att invända mot en sådan principiell och självklar inställning. Statsrådet hävdar emellertid: ”Det förutsätter att samhället erbjuder familjen en trygg barnomsorg.”

Det påståendet är naturligtvis direkt felaktigt. En trygg barnomsorg kan förvisso ordnas och arrangeras utan att det är samhället som gör det. Just påståendet att det är samhället som ensamt kan bestå en god och trygg barnomsorg genomsyrar statsrådets hela svar, och detta tycker jag är rent beklämmande.

Låt mig få travestera statsrådets påstående om den principiella inställningen: Min självklara principiella inställning är att män och kvinnor skall ha samma rättigheter och möjligheter att vårda och fostra sina egna barn och att för sina barn välja den omsorgsform som de anser vara bäst för barnet. Detta förutsätter att samhället erbjuder familjen reella ekonomiska möjligheter oavsett vilken omsorgsform man väljer.

Statsrådet Lindqvist ser alldeles uppenbart barnomsorgen enbart ur förvärvsarbetandets synvinkel. Det är i och för sig inte ovanligt att så är fallet i debatten. Det rimliga måste ändå vara att också se barnomsorgen ur barnets synvinkel.

Herr talman! Helt häpen blir jag när jag läser följande i statsrådets svar:

”Barnen behöver för sin egen skull få del av en pedagogiskt organiserad förskoleverksamhet. Det förutsätter att tillgång finns till öppna förskolor.

deltidsförskolor, daghem och alternativa daghemsformer.”

Jag undrar om det någonsin tidigare av något statsråd eller någon regeringens talesman uttalats en så uppenbar diskriminering av de hemarbete- och föräldrar som bestämt sig för att själva vårda och fostra sina barn. Menar verkligen statsrådet Lindqvist att de föräldrar som består sina egna barn omsorg ger dessa en för barnen sämre omsorg? Hur tror statsrådet att alla LO-familjer – för det är ju flest sådana som inte nyttjar samhällets barnomsorg – uppfattar sådana här indirekt nedvärderande betygsättningar? Och hur reagerar männe glesbygdsfamiljerna, i de bygder där det sannerligen inte står öppna förskolor eller daghem till buds inom rimliga avstånd? Det är tydligen statsrådets intention att vare sig båda föräldrarna förvärvsarbetar eller ej så skall barnen, för deras egen skull, i väg till samhällets omsorgs verksamhet.

Egendomligt är det också att det i statsrådets svar betecknas som ”en unik förmån” att dagbarnvårdare kan förena förvärvsarbete och vård av egna barn. Det är således tack vare att dagbarnvårdaren är just dagbarnvårdare som hon – i regel är det ju en kvinna – är väl skickad att ge vård också åt sina egna barn. Det går tydligen också att beteckna vård av egna barn som ”en unik förmån” när en dagbarnvårdare står för den, för då är vården och omsorgen en ”pedagogiskt organiserad verksamhet”.

I Linköping har, som jag skrev i min interpellation, socialdemokrater, vpk-are och centerpartister ställt upp bakom kds där framförda idéer, att dagbarnvårdare skall erhålla rätt till barnomsorg på samma villkor som övriga förvärvsarbetande. Så är det verkligen inte i alla kommuner. Numera ställer alla partier i Linköpings kommunfullmäktige upp bakom denna idé.

Flera kommuner har hört av sig sedan man fått vetskap om denna interpellation för att efterhöra biträdande socialministerns svar. Nu har vi det. Som dagbarnvårdare skall man tydligen, i varje fall inte i alla kommuner, kunna påräkna full månadslön om man har ett eller flera egna barn i förskoleåldern.

I Linköping har man den principen att den som söker barnomsorg skall anvisas den närmast belägna kommunala omsorgen. Detta måste logiskt betyda att den dagbarnvårdare som vill ha dagbarnvårdare till sina egna eller sitt eget förskolebarn så att säga kan få vara det själv. Men något sådant kan inte statsrådet Lindqvist acceptera.

Det är trist att regeringen ännu inte är beredd att släppa något på sin dogmatiska inställning i barnomsorgsfrågan.

Anf. 29 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Detta anförande av Alf Svensson var fyllt av förvrängningar och missförstånd när det gäller både hur dagens barnomsorg faktiskt fungerar och hur jag ser på barnomsorgen och på föräldrarnas och dagbarnvårdarnas situation. Låt mig ta upp ett par av de aktuella aspekterna.

En pedagogiskt organiserad förskoleverksamhet är en verksamhet som bedrivs i kollektiva former. Den bedrivs i daghemmen, i deltidsgруппerna och i den öppna förskolan. Det är den typen av verksamhet som vi vill ge alla barn tillgång till, och det står just så i mitt svar.

Barnen har inte tillgång till denna verksamhet om man har barnen hemma

och vårdar dem själv, och det har de inte heller om de är i vård hos dagbarnvårdare.

Utöver dagbarnvårdarens insats i barnomsorgen menar vi alltså att alla barn skall ha rätt till sådan organiserad gruppverksamhet. Det är inte särskilt konstigt, och jag tycker inte att det finns någon som helst anledning att försöka skapa någon motsättning mellan sådan verksamhet och den omsorg och omvårdnad om barnen som föräldrarna själva står för.

Sedan kanske jag än en gång skall upprepa – precis som jag gjorde i barnomsorgsdebatten den 4 december – att det rör sig om en rättighet, inte en skyldighet.

Jag vill också fråga Alf Svensson hur beklämmande min princip egentligen är om att alla skall ha samma möjligheter till förvärvsarbete. Hur skall man kunna skapa möjlighet till detta om det inte finns möjlighet till barnomsorg? Det är ju Alf Svenssons lösning som innebär just den begränsning som vi vill komma ifrån, med det varierade utbudet av kommunal barnomsorg som står till förfogande för föräldrar som önskar förvärvsarbete.

I övrigt vill jag säga: När det gäller den egentliga fråga som ställts – om dagbarnvårdare är diskriminerade när det gäller tillgång till barnomsorg – kan jag säga att jag efter en genomgång inte kan finna att så är fallet. Det enda problem som finns tycker jag gäller ett konstruerat fall. Det är om en dagbarnvårdare vill ha in de egna barnen i daghem för att själv kunna utföra sitt jobb som dagbarnvårdare.

Det är viktigt att konstatera att dagbarnvårdaren utför ett förvärvsarbete, men det är ett förvärvsarbete där det finns unika möjligheter att kombinera just värden av de egna barnen med vård av andra barn. Och jag tror att det fall som jag nämnde om möjligheten att få daghemsplats inte är särskilt aktuellt för många – det är väldigt konstruerat.

Meningen kan inte heller ha varit att föräldrarna så att säga skall byta barn och därigenom förvandla sig själva till dagbarnvårdare.

De fall som inskränker dagbarnvårdarens möjligheter är egentligen teoretiska fall eller klart olämpliga fall, som det sista jag nämnde.

Anf. 30 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Vad man enkelt kan konstatera av vad statsrådet Lindqvist både skrivit och sagt – och det är nog så intressant att få det så klart och entydigt konstaterat – är att familjerna inte själva kan bestå den barnomsorg som är bäst för barnen. Barnen behöver alltså enligt statsrådet Lindqvist kompletterande omsorg från samhällets sida. Personligen är jag helt övertygad om att många familjer klarar av att ge barnen också en pedagogiskt väl planerad och inriktad omsorg.

Det påstås att min lösning när det gäller att göra det möjligt för män och kvinnor att förvärvsarbete på något sätt skulle vara märklig och inskränkande. Min lösning är helt enkelt den att varken statsrådet Lindqvist eller jag skall bestämma var och hur föräldrarna skall ge sina barn omsorg, utan samhället skall skapa valfrihet. Ingen kan i dag mena att vi har valfrihet på barnomsorgens område. Det är väl uppenbart för alla att man skall nyttja den kommunala omsorgen i någon form för att komma i åtnjutande av samhällets stöd.

Sedan gäller det inga konstruerade exempel. Vi kan i kommun efter kommun konstatera att om någon bestämmer sig för att satsa på att vara dagbarnvårdare och sedan får egna barn – ett eller två – får vederbörande dagbarnvårdare inte längre full tjänst som dagbarnvårdare. Detta finns beskrivet i åtskilliga fall. Jag har i går och i dag ringt till flera större kommuner, och de berättar att om dagbarnvårdaren får eller har egna barn under sex år får hon ett avdrag på 40 timmar. Har man ett barn mellan sex och tio år blir avdraget 15 timmar. Det finns exempel på ensamstående kvinnor som satsat på att vara dagbarnvårdare men som fått sluta med detta arbete, eftersom de inte kunnat klara av att leva på den inte fulla månadslön som de fick då de hade egna barn i barngruppen.

I och för sig kan jag förstå tankegångarna. När det gäller daghemmen är vi ju måna om att man inte skall ha alltför många barn som vårdas av en person.

Anf. 31 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Det är glädjande att Alf Svensson och jag är överens på åtminstone en punkt, och det är i valet av ord. Jag vill också gärna tala om valfrihet. Men hur i all världen skall föräldrarnas valfrihet, dvs. valet mellan att stanna hemma och vårda barnen själv eller att förvärvsarbeta, kunna bli verklighet utan att det finns en fungerande barnomsorg? Det är ju den utbyggda barnomsorgen som skall ge valfrihet, ingenting annat. Den valfriheten Alf Svensson diskuterar är valet mellan att få eller inte få vårdnadsersättning när man själv väljer att vara hemma och vårda sina barn. Det är en helt annan fråga.

Jag vill för säkerhets skull understryka en sak, och det är att vi från socialdemokratisk sida värderar dagbarnvårdarnas insatser högt. Dagbarnvårdarna spelar i dag en viktig roll inom barnomsorgen. Vi gläder oss åt att den rollen stabiliserats genom de senaste avtalsförhandlingarna, som lett fram till att man nu betraktas som fast anställd med en månadslön. Detta är bra. Men jag tycker inte att det är särskilt egendomligt att inte heller dagbarnvårdarna får en direkt lön för det arbete de utför åt sig själva, dvs. vården av egna barn. Varför skulle dagbarnvårdarna ha ersättning för vården av egna barn när inte andra föräldrar får detta? Principen att betala människor för ett utfört arbete brukar gälla i övrigt men inte när man utför arbetet åt sig själv, Alf Svensson!

Anf. 32 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Det är helt klart att vi, statsrådet Lindqvist och jag, är överens om att det behövs en kommunal barnomsorg. Jag har aldrig någonsin haft någon annan idé. Jag reagerade bara mot att det i svaret står att valet att förvärvsarbeta eller ej "förutsätter att samhället erbjuder familjen en trygg barnomsorg". Det är klart att barnomsorgen kan ordnas av andra institutioner och med andra huvudmän än samhället.

Men den egentliga valfriheten, som man naturligtvis särskilt skall uppmärksamma och, tycker jag, också slå fast, är att föräldrarna i första hand skall bestämma huruvida de skall vårda sina egna barn eller ha någon form av barnomsorg utanför hemmet. De som bestämmer sig för att de vill ha barnomsorg utanför hemmet skall naturligtvis få det.

Prot. 1985/86:61
17 januari 1986

*Om barn tillsynen för
dagbarnvårdarens barn*

Men beträffande dagbarnvårdarnas situation kvarstår frågan obesvarad: Skall det vara möjligt för en dagbarnvårdare med egna barn att få full månadslön? Jag skulle väldigt gärna vilja att statsrådet Lindqvist svarade på den frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1985/86:82 till socialförsäkringsutskottet

Beträffande detta ärende hade regeringen föreslagit att riksdagen skulle besluta att motionstiden förkortades till sju dagar.

Kammaren beslöt förkorta motionstiden till att utgå torsdagen den 23 januari.

7 § Proposition 1985/86:100 med förslag till statsbudget för budgetåret 1986/87 hänvisades till utskott enligt följande:

Statsbudget för budgetåret 1986/87	Finansutskottet
Bil. 1 Finansplanen	Finansutskottet
med undantag för hemställdan moment 3 om ändring i lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster	Skatteutskottet
Bil. 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor	Finansutskottet
med undantag för	
punkt 1 Redogörelse för regeringens arbete med regelförenkling och delegering,	
punkt 5 Uppdrag om en översyn av kollektivavtalsbestämmelser om tjänstledighet för uppdrag som ledamot av riksdagen	Konstitutionsutskottet
samt	
punkt 4 Medbestämmandefrågor vid beredningen av regeringsärenden,	
punkt 6 Den nordiska utbytestjänstgöringen,	
punkt 7 Verksamheten i Offentliga sektorns särskilda nämnd,	
punkt 8 Verksamheten i nämnden för vissa omplaceringsfrågor	Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 3 Kungl. hov- och slottsstaterna	Konstitutionsutskottet

Bil. 4	Justitiedepartementet	Justitieutskottet
	med undantag för punkterna	
	G 2 Datainspektionen	Konstitutionsutskottet
	G 5 Bokföringsnämnden	Lagutskottet
	H 4-5 Stöd till politiska partier – Allmänna val	Konstitutionsutskottet
Bil. 5	Utrikesdepartementet	Utrikesutskottet
	med undantag för punkterna	
	B 6-7 Byråer för handels- och råva- rufrågor m. m. – Internationell råva- rulagring	Näringsutskottet
	samt	
	punkterna E 1-3 Kommerskollegi- um – Exportkreditnämnden, täckan- de av vissa förluster	Näringsutskottet
Bil. 6	Försvarsdepartementet	Försvarsutskottet
Bil. 7	Socialdepartementet	Socialutskottet
	med undantag för	
	Litt. B Administration av socialför- säkring m. m.	Socialförsäkringsutskottet
	punkterna C 2-3 Bidrag till föräldra- försäkringen – Vårdbidrag för handi- kappade barn och	
	punkt C 5 Barnpensioner	Socialförsäkringsutskottet
	Litt. D Försäkring vid sjukdom, handikapp och ålderdom	Socialförsäkringsutskottet
Bil. 8	Kommunikationsdepartementet	Trafikutskottet
Bil. 9	Finansdepartementet m. m.	Finansutskottet
	med undantag för punkterna	
	B 1 Riksskatteverket samt	
	B 4-6 Stämpelomkostnader – Er- sättning till postverket m. fl. för be- styret med skattuppbörd m. m.	Skatteutskottet
	B 2 Lokala skattemyndigheterna	Bostadsutskottet
	B 3 Kronofogdemyndigheterna	Lagutskottet
	punkt C 1 Marknadsdomstolen och punkterna C 4-5 Konsumentverket – Allmänna reklamationsnämnden	Lagutskottet
	punkterna C 2-3 Näringsfrihetsom- budsmannen – Statens pris- och kar- tellnämnd	Näringsutskottet
	punkterna	
	D 4-7 Tullverket	Skatteutskottet
	D 10-12 Bankinspektionen – Statens krigsförsäkringsnämnd m. m.	Näringsutskottet
	F 2-5 Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m. – Exportkreditbidrag	Skatteutskottet

	F 8 Kompensation för förluster i Vänerskogs konkurs	Näringsutskottet
Bil. 10	Utbildningsdepartementet . . . . . med undantag för Litt. E Studiestöd m. m. . . . . Litt. F Kulturverksamhet m. m. . . . . punkterna G 1-5 Statens biografbyrå – Arkivet för ljud och bild: Insamlingsverk- samhet m. m. G 9 Stöd till kulturtidskrifter och G 12-23 Litteraturstöd – Sändningar av finländska televisionsprogram samt avsnittet Sveriges Radio m. m. (s. 528) . . . . . avsnittet Frågor rörande handikapp- satsningar och organisationstid- skriftsstödet (s. 480-481) samt G 6-8 Presstödsnämnden – Lån till dagspressen och G 10-11 Stöd till tidningar på andra språk än svenska – Stöd till radio- och kassettidningar . . . . . Litt. H Internationellt-kulturellt samarbete	Utbildningsutskottet Socialförsäkringsutskottet Kulturutskottet Kulturutskottet Konstitutionsutskottet Kulturutskottet
Bil. 11	Jordbruksdepartementet . . . . . med undantag för Litt. I Idrott, rekreation och turism .	Jordbruksutskottet Kulturutskottet
Bil. 12	Arbetsmarknadsdepartementet . . . . . med undantag för punkterna C 1-2 Arbetsmiljö-Tillsyn och forsk- ning – Arbetarskyddsstyrelsen: An- skaffning av vetenskaplig apparatur . Litt. D Invandring m. m.	Arbetsmarknadsutskottet Socialutskottet Socialförsäkringsutskottet
Bil. 13	Bostadsdepartementet	Bostadsutskottet
Bil. 14	Industridepartementet . . . . . med undantag för Litt. C Regional utveckling	Näringsutskottet Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 15	Civildepartementet . . . . . med undantag för Litt. D Statlig personalpolitik m. m. Litt. E Länsstyrelserna m. m. . . . . Litt. F Kyrkliga ändamål . . . . . Litt. G Övriga ändamål	Finansutskottet Arbetsmarknadsutskottet Bostadsutskottet Kulturutskottet Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 16	Riksdagen och dess myndigheter m. m. . . . . med undantag för punkterna	Konstitutionsutskottet

B 1-2 Riksgäldskontoret och	
B 4 Riksdagens revisorer och deras	
kansli	Finansutskottet
Bil. 17 Räntor på statsskulden m. m.	Finansutskottet
Bil. 18 Oförutsedda utgifter	Finansutskottet
Bil. 19 Beredskapsbudget för totalförsvaret	Försvarsutskottet

Proposition 1985/86:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 hänvisades till utskott enligt följande:

Bil. 1 Justitiedepartementet	Justitieutskottet
Bil. 2 Kommunikationsdepartementet . . .	Trafikutskottet
Bil. 4 Utbildningsdepartementet	Kulturutskottet
Bil. 5 Arbetsmarknadsdepartementet . . .	Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 6 Bostadsdepartementet	Bostadsutskottet
Bil. 7 Industridepartementet	
punkt 1	Arbetsmarknadsutskottet
punkt 2	Försvarsutskottet
I övrigt	Finansutskottet

8 § Anmäldes och bordlades

Motion

1985/86:255 av *Anders Björck m. fl.*

Vissa lagstiftningsåtgärder inom ramen för frikommunförsöket (prop. 1985/86:70)

9 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 16 januari

1985/86:105 av *Arne Andersson* i Ljung (m) till jordbruksministern om kostnadsfördelningen mellan staten och jordbruksnäringen beträffande spannmålsöverskottet:

Riksdagen fattade förra våren beslut om jordbrukspolitiken för de närmaste åren. Bl. a. fastlades ansvarsfördelningen mellan staten och näringen beträffande spannmålsöverskottets exportkostnader.

Det har nu vid de för någon vecka sedan avslutade prispförhandlingarna blivit känt att tolkningssvårigheter uppstått beträffande ovan nämnda ansvarsfördelning. Således har man från jordbruksdepartementets sida tagit fasta på eft i livsmedelskommitténs betänkande framfört räkneexempel.

Det framgår helt klart i utredningens betänkande att huvudprincipen för fördelning av kostnadsansvaret är procentfördelningen 40 resp. 60 av en genomsnittlig årskostnad. Denna kostnad sägs vidare i betänkandet ha

beräknats till 160 milj. kr. för statens vidkommande, en beräkning som tyvärr visat sig vara bristfällig. Statens andel för 1985 års skörd torde vara avsevärt högre än 160 milj. kr. Den kan ligga närmare 300 milj. kr. Mot denna bakgrund är det utomordenligt överraskande att regeringen nu gjort bekant att man tolkat riksdagsbeslutet så att statens andel av kostnaden belöper sig till räkneexemplet 160 milj. kr.

Stöd för jordbruksdepartementets synsätt finns definitivt inte i jordbruksutskottets betänkande 1984/85:33, där det i utskottets yttrande över propositionen sägs: "Det förslag till fördelning av ansvaret för överskottsarealens kostnader mellan samhället och näringen som läggs fram i propositionen finner utskottet för sin del väl avvägt och kan därför biträda detsamma. Andelen för samhället bör sålunda vara 40 % medan näringen svarar för 60 %. Utskottet har heller ingen erinran mot de i propositionen gjorda kostnadsberäkningarna i sammanhanget."

Den utskottsmajoritet som bl. a. innefattat socialdemokraternas företrädare har, som framgår, inte ens nämnt beloppet i kronor. Man har i stället funnit det korrekt att endast återropa procentfördelningen mellan staten och näringen och samtidigt avge värdeomdömet att de för sin del finner denna vara väl avvägd.

Med hänvisning till det anförda ställer jag följande frågor till jordbruksministern:

1. Är jordbruksministern beredd att korrigera den tolkning av riksdagsbeslutet som gjorts i departementet beträffande kostnadsfördelningen mellan staten och näringen?
2. Om inte, kan jordbruksministern närmare redogöra för orsaken till att riksdagens beslut har frångåtts?

den 17 januari

1985/86:106 av *Karin Israelsson* (c) till industriministern om sysselsättningen vid Stensele Mekaniska Verkstad:

I Västerbottens inland har vi under en lång följd av år upplevt en befolkningsminskning. I dag går flyttningen mot kustregionen och södra Sverige i en alltmera accelererad takt. Antalet människor sysselsatta inom industrisektorn är förhållandevis lågt, men dessa arbetstillfällen utgör en betydelsefull och omistlig del av arbetstillgången. Det är därför med stor oro som vi mitt under pågående sysselsättningskris informeras om att verksamheten vid Stensele Mekaniska Verkstad är hotad. Inlandskommunen Storuman kan inte i sitt näringsliv ordna alternativa sysselsättningstillfällen. Inom pendlingsavstånd finns över huvud taget inga arbeten att få. Följden blir en katastrofal utflyttningssituation. Läget är ytterst allvarligt, särskilt i ett läge när regeringen i sin budget ej anslår några särskilda medel för regionalpolitiska åtgärder generellt.

Med anledning härav vill jag fråga industriministern:

Vilka åtgärder är att vänta från industriministerns sida för att rädda sysselsättningen vid Stensele Mekaniska Verkstad?

Prot. 1985/86:61
17 januari 1986

---

*Meddelande om
interpellationer*

10 § Kammaren åtskildes kl. 11.30.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Gunborg Apelgren